

Kázání v toleranční modlitebně k výročí smrti M.J.Husa

Rožnov: 6.7.2019

Kazatel: Joel Ruml

Čtení: Ž 78,1-8

Text: J 8,32.36 *Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými. Když vás Syn osvobodí, budete skutečně svobodni.*

Milí přátelé, hosté, sestry a bratři, ne že by pravda a svoboda přestaly být něčím, před čím uctivě smekáme nebo alespoň zdvořile zmlkne. Tak to není! Jenom se stalo, že se tyto životní principy od dob Ježíšových i od dob Husových proměnily. Jak provázejí člověka a lidstvo, tak postupně v původním významu slábnou a získávají nové obsahy. Není divu, že potom s jistým steskem našinec s mládeží pozpěvuje, že *pravd bylo mnoho, teď jsou zas jiné*.

Před deseti lety jsme otvírali tuto stavbu ve Valašském muzeu v přírodě, která sem byla přenesena z Huslenek. Radostí je, že tato stavba nebyla vystrčena ze života jako artefakt, který pouze tiše vypovídá o svých tvůrcích a dobrodincích. Bohoslužby se zde konají, tím tato stavba žije, i zde. A dnes. Podobně to je i s Ježíšem a vlastně i s Husem. Jsou dávno viditelně nepřítomní. Mnozí je vyhodili ze svých obzorů jako něco muzeálního. A zase – ve jménu Ježíšově se stále scházejí skupiny zájemců a k Husovu jménu se hlásí stále dost příznivců.

Nevím, jak Ježíš nebo Jan Hus vypadali. Nemohou v nás již svým vzhledem, dikcí, grimasami, vyzařováním svých osobností probudit ani sympatii, ani antipatii. Přitahují, pouze tím, co víme, že pro ně bylo důležité. Tak je to s pravdou a svobodou. Sice se mění, jsou zneužívány, vyprazdňovány, zlehčovány. S hrůzou se díváme i my u nás, co se s nimi může dít a lékáme se, kam jejich degradace může dojít. Lékáme se o to víc, že respekt vůči nim není prolamován nějakými bezvýznamnými lokajíky, ale těmi, kdo se staví do pozic vůdců, chtějícími určovat život celé společnosti. Naše obavy o osud svobody však mají i jiný účinek. Čím větší ohýbání pravdy, tím větší tázání se po tom, co je pro pravdu a svobodu opravdu důležité. Čeho se chytit, když člověk marně hledá vzory a příklady u těch, kdo by tak rádi příkladnými byli.

Pak se stane, že si člověk zalistuje v evangeliu, aby se pak poohlédl třeba po tom, jak evangeliu rozuměl Hus. Nedává-li současnost příliš pevnosti pod nohy, dodá ji osvědčená minulost. A ono to tak vskutku je.

Když se díváme na Husa přes Ježíše, tak vidíme, co je spojuje. Nebyli hrdiny za každou cenu. V posilovnách jste je potkat nemohli, a to i kdyby v jejich době fitcentra byla. Jejich zájmem nebylo to, aby oslnili outfitem. Kdoví, měli-li nějakou strategii, jak zapůsobit. Dělali zásadně to, k čemu je vedla jejich víra v Boha otců Abrahama, Izáka a Jákoba. Právě ta víra je činila svobodnými. I od toho svazujícího a úzkoprsého lpění na sobě samých. Takže pak oba klidně upřednostnili ohled, Ježíš třeba na *maličké* (Mt 18,10), nebo *chudé v duchu, plačící, tiché, lačnické po spravedlnosti* (Mt 5,3nn). A Hus zase nemohl odvolat, i když mu připravili co nepřijatelnější podobu odvolání, tím *bych poboršil velmi mnoho lidu božího, který ode mne v kázání slyšel pravý opak* (Soukup, 172). Shod mezi nimi je jistě více, jeden rozdíl je však podstatný.

Ježíš zůstal Božím Synem, zatímco Hus byl na něm závislý. Závislosti na Kristu dal přednost přede vším, takže se ani neoženil, ani nezaložil rodinu. Chutnalo mu, to ano, ale kdoví, jestli se zajímal o recepty a vaření! Hus asi tušil, že i to nejintimnější sdílení s druhou bytostí, nebo další rozptylování plněním všelijakých chutí a choutek, by komplikovalo jeho zaujetí pro dílo Kristovo, kterému ve své době, podobně zhovadilé, potřeboval dělat prostor. Svou závislost na Kristu vnímal naprosto bytostně. A věděl, že jinak to nelze. Pravda pro Husa nebyla flatus vocis (závan zvuku, prázdný zvuk), nýbrž byla záležitostí celé existence. Pravda – to není úhel nazírání na skutečnost v nějaké širší či užší shodě. Pravda je Bůh, Pravda je jeho Syn, jak žil v našem světě a umožnil, aby tady zakořenila. V roce Husova výročí (2015) jsem se účastnil nespočtu shromáždění, slavností, akcí, na kterých se v té době prezentoval kdekdo. Kdekdo se také hlásil k pravdě, protože pro mnoho lidí Hus a pravda jednou jsou. Ale málokdo se snažil dopít toho, co Hus pravdou skutečně chápal. Jakmile totiž zmíníte, že pravdou pro Husa byl Kristus, ten Spasitel, který pro hříchy lidí zemřel a byl vzkříšen, aby životy lidí provázel a před hříchy chránil, v té chvíli se taková pravda stává nezajímavou. Osobní pravda, stranická, skupinová, pravda, módní pravda, klubová pravda, nebo dokonce národní pravda, jó, to je kalibr. Ale

Pravda, která je Kristus a která osvobozuje? S tím si běžte do skanzenu a tam si o tom povídejte! To se nehodí do dnešních bojů o prestiž, popularitu, podbízení, podporu. V otázce vzkříšení to zažil ap. Pavel v Aténách, viz Sk 17.

Na druhou stranu: Pravda, která člověka učiní svobodným, se skutečně neuplatní ve volbách. Má svou nesmírnou váhu právě při tmelení společnosti či rodin rozbitých všelijak měnícími se názory a pravdami. A tak si vezměme ten paradox – kdekdo cítí, že naše společnost je, možná i záměrně, rozdělená, že svět díky lpění na jednotlivých státních pravdách je na pokraji válečného konfliktu, zažíváme, jak snadno se manželství a rodiny rozpadají. Odevšad zazní potlesk, když se ozve Amerika first, Česko first, naše dotace first, naše dítě first, já first. To zní ze všech stran stejně jako to, že jsme rozdělení. Ale spojovat, překlenovat rozdělení, znamená oslabit právě tento důraz. Ovšem - stále asi není tak zle, aby toho bylo třeba.

My se v takové době scházíme u odkazu našeho mučedníka Mistra Jana a slyšíme jeho celou (!) výzvu: Protož, věrný křesťane, bledej pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti: neboť **pravda tě vysvobodí od hříchu, od d'ábla, od smrti duše a konečně od smrti věčné, jenž jest odloučení věčné od milosti Boží...** (Výklad víry 1412). Slyšme onen důraz na vysvobození od přízraků, které i dnes umí stisknout. Ale slyšme to i s tím, čeho si byl i Hus po vzoru svého Pána vědom: *Pravda sice na čas poražena bývá, ale nakonec vítězí. Ona má tu zvláštní vlastnost, že čím více ji kdo dolů tlačí, tím více se pozdvihuje, a čím více ji zastiňují, tím více září. Tak jako v době Krista: Pravdu odsoudili, zabilí a do hrobu položili a ona všechny přemohla, a za sebe samou jich jim dala dvanáct a více učedníků. A tak i dnes v Praze ta samá Pravda za husu jednu nestatečnou dala Praze mnoho orlů a sokolů, kteří mají dobrou zrak a vysoko létají a dobře Pánu Ježíši ptáky loví*

První český prezident napsal za totality esej Moc bezmocných. Jeho výchozí argumentace stála na rozdílu mezi životem v pravdě a životem ve lži. Pokusil se vyjádřit něco, s čím se zabývali i mnozí před ním. Tuto dvojici přístupů (pravdu a lež) spojil s alternativním způsobem života v totalitním státě. Havel současnými prostředky vyjádřil něco podobného, oč šlo Janu Husovi. Při ohledávání života v pravdě mířil k tomu, že taková pravda, která má moc s člověkem pohnout a inspirovat jej, souvisí s intencemi života¹. Havel to s ohledem na jeho cudný (a možná) neujasněný vztah ke Kristu nikdy nedotáhl k Husovu nahlížení. Nicméně i on věděl, že pravda, pokud má proměňovat, nebo dokonce hýbat dějinami, nemůže mít východisko a cíl v člověku a rovině našeho světa. To jsou příliš nestálé a křehké veličiny, než aby mohly garantovat stálost a věrnost.

Kdo mě znáte, víte; kdo mě neznáte, pak vám říkám – je mi cizí laciné vynášení křesťanství a evangelictví. Jsem si vědom toho, čím jsme v dějinách ani trochu nedostáli závazku svého vyznání Krista a jak málo jsme zůstávali věrní svým velikým svědkům. Přesto však – dnešní doba je téměř Bohem darovaná k tomu, abychom v tom zvláštním nátlaku, paradoxně uprostřed svobody a míru, **razantně a s radostí** přeházeli své hodnoty a upravili jejich žebříček. Jsme totiž zase blíže stavu, který trefně už před více jak padesáti lety popsal Martin Luther King: *Musíme se naučit žít spolu jako bratři nebo společně zemřít jako blázni*.

Že to ještě nedopadlo tragicky, věřím, že to je proto, že je na světě i u nás stále silná skupina těch, kdo *za Pravdu boří*, kdo nacházejí v Kristu a jeho zaslíbené blízkosti takové síly, že se nedají svést ani poplést dobovými manýry a způsoby. A kdo životu ve věrnosti Bohu učí své děti a potomky. Mnohé osobnosti světa se tomu blíží, když přemýšlí o budoucnosti a soužití. Protože ten, kdo přijímá život s pokorou a s vděčností, nedojde k ničemu jinému než tomu, čemu ve vztahu k životu učil Ježíš: život je dar a kvete až tehdy, když je prostorem uskutečňované lásky k Dárce života, lásky k bližnímu a lásky k sobě. Pak lze formulovat Husův odkaz pro dnešek takovým parafrázovaným způsobem: „Nepete se, co má Bůh ještě činit pro vás, ale ptejte se, co **právě vy dnes** můžete pro Boha a jeho dar života učinit!“ Tak se dostane ke slovu svoboda, která se vděčně sklání před Spasitelem světa, Ježíšem Kristem, Pravdou včerejška, dneška i zítrka. A která si uchová zdravý odstup od sebe, svých přání, nároků a práv, od zla a manipulací a své síly vrhne na nápravu všeho, co je nutné napravit v životě a nejbližším okolí. Amen.

¹ Havel, O lidskou identitu, 1990, s.113